

9u45 – 10u: Situering en uitleg van de werkwijze door de Heer Julien Van Geertsom, voorzitter van de POD Maatschappelijke Integratie en voorzitter van het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020

10u – 10u15: Kinderarmoede in België, situatieschets door de Heer Rudi Van Dam, voorzitter van de OMC werkgroep indicatoren – Europa 2020

10u15 – 11u45: Drie simultane werkgroepen elk rond één van de pijlers van het actieplan. Deze pijlers zijn:

- pijler 1: toegang tot adequate middelen
- pijler 2: toegang tot betaalbare hoogwaardige diensten
- pijler 3: het recht van kinderen om te participeren.

11u45 – 12u15: Plenaire terugkoppeling uit de werkgroepen. Overzicht van de kernaanbevelingen.

12u15: Volgende stappen door de Heer Julien Van Geertsom.

12u30: Einde

C. Deelnemers aan het consultatiemoment.

Voor deelname aan het consultatiemoment werden alle leden van het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020 uitgenodigd.

Alsook werd een groep van sleutelactoren in de strijd tegen de kinderarmoede en voor het promoten van het welzijn van kinderen in armoede uitgenodigd. Deze groep van sleutelactoren bestaat uit: UNICEF, de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, Netwerk tegen Armoede, Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté, de Gezinsbond, de Ligue des Familles, Kind & Gezin, Office de la Naissance en de l'Enfance, Kaleido DG, de federaties van de OCMW's, de Sociale OMC werkgroep indicatoren – Europa 2020, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid, sociale uitsluiting en het Observatoire de l'Enfance, de la Jeunesse et de l'Aide à la Jeunesse en SOS Kinderdorpen.

Een overzicht van de organisaties die effectief aan het consultatiemoment deelnamen werd als bijlage gevoegd (bijlage 1)

D. Verslag van het consultatiemoment.

1. Opening door de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding

Staatssecretaris voor Armoedebestrijding, mevrouw Elke Sleurs, was verontschuldigd.

2. Situering en uitleg van de werkwijze door de Heer Julien Van Geertsom, voorzitter van de POD Maatschappelijke Integratie en voorzitter van het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020

De heer Van Geertsom kadert de opmaak van het tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan aan de hand van de als bijlage gevoegde PowerPoint (bijlage 2).

De heer Van Geertsom staat in zijn uiteenzetting onder andere stil bij de nationale en Europese politieke context waarin het tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan zich plaatst, de tijdelijke administratieve werkgroep die een eerste ontwerp van actieplan opmaakte, alsook bij het doel, de doelgroep en de krijtlijnen van het actieplan.

Het voorliggende ontwerp van tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan wil via een geïntegreerde aanpak van gemeenschappelijke doelstellingen de structurele oorzaken van kinderarmoede aanpakken en een gefragmenteerd beleid tegengaan. Het actieplan streeft naar sterke synergie tussen de verschillende beleidsdomeinen en –niveaus. Het actieplan heeft de ambitie meer te zijn dan een opsomming van maatregelen genomen in de verschillende bestaande actieplannen door een waaier van gemeenschappelijke acties rond thema's essentieel voor de bestrijding van de kinderarmoede te identificeren.

Het ontwerp van actieplan kiest voor een structuur naar analogie met de Europese aanbeveling "Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van ongelijkheid doorbreken". Deze aanbeveling roept de lidstaten op tot de ontwikkeling van geïntegreerde strategieën op basis van een 3-pijler aanpak. De 3 pijlers zijn (1) toegang tot voldoende middelen; (2) toegang tot betaalbare, kwaliteitsvolle diensten en (3) het recht van kinderen om te participeren.

Het informatieverlag van de Senaat betreffende de noodzakelijke samenwerking tussen de federale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten inzake de gezamenlijke aanpak van de strijd tegen kinderarmoede in ons land was rode draad bij de ontwikkeling van het ontwerp van actieplan. De Heer Van Geertsom onderstreept het belang van dit politieke document dat unaniem werd goedgekeurd over alle grenzen van partijen en entiteiten heen.

<http://www.senat.be/www/?Mival=/dossier&LEG=6&NR=162&LANG=nl>

3. Kinderarmoede in België, situatieschets door de Heer Rudi Van Dam, voorzitter van de OMC werkgroep indicatoren – Europa 2020

De Heer Rudi Van Dam schets aan de hand van de als bijlage gevoegde PowerPoint (bijlage 3) de belangrijkste tendensen op het gebied van kinderarmoede waarmee België wordt geconfronteerd.

4. Belangrijkste vragen en aanbevelingen geformuleerd door de deelnemende stakeholders.

De discussies werden georganiseerd in drie simultane werkgroepen, elk rond één van de pijlers van het actieplan. Deze pijlers zijn:

- Pijler 1: toegang tot adequate middelen
- Pijler 2: toegang tot betaalbare hoogwaardige diensten
- Pijler 3: het recht van kinderen om te participeren.

Elke werkgroep werd op dezelfde manier georganiseerd.

- De voorzitter van de werkgroep schetste voor de pijler de voorliggende draft van het nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan.
- Een sleutelstakeholder formuleerde hierover zijn/haar standpunten.
- Open groepsdiscussie a.d.h.v. twee concrete vragen. Deze vragen zijn: Welke zijn de thema's waarrond de beleidsverantwoordelijken binnen de pijler gemeenschappelijke acties zouden moeten ontwikkelen? Vertrekkend vanuit het voorliggend ontwerp, welke concrete acties kunnen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten gezamenlijk ontwikkelen binnen de pijler, welke acties uit het ontwerp zijn goede acties en welke acties moeten toegevoegd worden?
- Formulering van sleutelaanbevelingen.

4.a. Belangrijkste vragen en aanbevelingen geformuleerd voor pijler 1 (toegang tot voldoende middelen).

Voorzitter van de werkgroep: Julien Van Geertsom, POD Maatschappelijke Integratie.

Sleutelactor: David Praile, Belgisch Netwerk tegen Armoede

De werkgroep formuleert volgende aanbevelingen m.b.t. de verdere uitwerking van het tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan:

- Maak de acties concreet en expliciet zodat hun verband met de in het actieplan geïdentificeerde thema's duidelijk is. De opgenomen acties zijn onder hun huidige formulering weinig ambitieus.
- De actie m.b.t. de jeugdgarantie mag zich niet beperken tot het ontwikkelen van stages en opleidingen en het uitwisselen van goede praktijken. De actie moet de ambitie hebben om te werken rond jobcreatie.
- Kinderbijslagen zijn een belangrijk middel in de strijd tegen de kinderarmoede. Neem een ambitieuze actie op in het actieplan waarbij aandacht is voor meer selectiviteit bij het toekennen van de kinderbijslagen en koppel geen voorwaarden aan de toekenning van de kinderbijslagen. De werkgroep pleit voor een evaluatie van de kinderbijslagsystemen en vraagt deze in 2019 aan een armoedetoets te onderwerpen.
- De gemeenschappen en gewesten worden opgeroepen om ervaringen uit te wisselen met als doel de kosten van het onderwijs te drukken om uiteindelijk tot een kosteloos onderwijs te komen.

- Ontwikkel snel universele maatregelen om de laagste inkomens te verhogen (vb. alimentatievergoeding). Een positieve 'return on investment' is verzekerd (studie federaal planbureau).

Uit de discussie onthouden we verder:

- dat er moet over gewaakt worden dat de verantwoordelijkheid voor armoede, een collectieve verantwoordelijkheid, niet naar het individu wordt verschoven. Het project MIRIAM moet hiervoor aandacht hebben.
- dat een brede evaluatie van projecten steeds is aangewezen.
- de oproep om steeds aandacht te hebben voor eventuele negatieve neveneffecten bij acties rond sociale bescherming. Overgangsmaatregelen moeten voorkomen dat mensen in armoede door de invoering van een maatregel opeens geen toegang tot bepaalde diensten meer hebben.
- de oproep gericht aan de federale overheid om de bepalingen in haar regeerakkoord m.b.t. het optrekken van de laagste inkomens tot aan de Europese armoedegrens vanaf 2017 uit te voeren.
- dat het actieplan een uitgelezen kans is voor de bevoegde ministers om duidelijke en concrete verbintenissen vast te leggen.

4.b. Belangrijkste vragen en aanbevelingen geformuleerd voor pijler 2 (toegang tot betaalbare hoogwaardige diensten).

Voorzitter van de werkgroep: Laurence Noël, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad

Sleutelactor: vzw Badje, Séverine Acerbis

De werkgroep formuleert volgende aanbevelingen m.b.t. de verdere uitwerking van het tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan:

- Schoolplicht in een kleuterschool van betere kwaliteit, die niet aan voorwaarden is gebonden en die flexibel is (tussen 2,5 en 5 jaar). Als we de schoolplicht verlagen tot 3 jaar mag de kwaliteit niet worden losgekoppeld. De verlaging van de schoolplicht kan enkel gebeuren in een kwaliteitsvolle context (het is niet omdat men ertoe verplicht om vaak naar school te gaan, dat het om een kwaliteitsvolle school gaat) en de schoolplicht mag niet verbonden worden aan de kinderbijslag.
- Nadenken over een verlenging van de oorspronkelijke opleiding van de leerkrachten en over een professionalisering van iedereen die betrokken is bij de vroegste kinderjaren (onthaalgezinnen, plaatsen voor kinderopvang, leerkrachten, ...). Er moeten reflexieve tools worden ingevoerd die het armoedevraagstuk integreren (ook voor alle professionelen).
- Op een meer geïntegreerde en transversale manier werken en de doorstroming bevorderen in het gescheiden systeem van de vroege kinderjaren. Het kind, het systeem van opvang en de opvoeding in zijn globaliteit beschouwen, verbanden leggen en bruggen uitzetten. Het is belangrijk om de opvangplaatsen in netwerken te plaatsen. Hier duidt de werkgroep op het interessante karakter van de lokale platformen kinderarmoedebestrijding ("kinderen eerst") omdat zij multidisciplinair zijn.
- Nadenken over normen die iedereen insluiten en die geschikt zijn voor iedereen opdat gezinnen in armoede zin krijgen om de diensten vaker te bezoeken.

- Een kwaliteitsvolle dienstverlening aanbieden (wat een intense opleiding en professionalisering inhoudt van alle betrokkenen) en ervoor zorgen dat deze dienstverlening gratis is (in de opvangstructuren voor kleine kinderen, op school, in de vrije tijd, ...).
- De financiële en administratieve drempels verlagen die een echte rem zetten op de toegankelijkheid van diensten (vereenvoudiging van de procedures, professionals op het terrein die netwerken en zo vermijden dat zij het publiek hun problemen voortdurend opnieuw moeten uitleggen, ...) om zo de toegankelijkheid te verhogen.
- Voor de kleinste kinderen moet overwogen worden om de opvang effectief gratis te maken voor gezinnen met de laagste inkomens.

Uit de discussie onthouden we verder:

- dat het actieplan moet oppassen voor eventuele stigmatisering door opname van acties voor specifieke doelgroepen (vb. niet-begeleide minderjarigen, Roma enz.). Er moet interesse zijn voor het kind in het algemeen met een visie op deze rechten.
- dat België over een ruim dienstenaanbod beschikt doch deze diensten niet steeds de doelgroep bereiken. Een proactief opzoeken van de doelgroep kan hier soelaas bieden.
- dat de kinderen van de nieuwkomers worden opgenomen in het plan.
- het belang om te herinneren aan de belangrijkheid en het voordeel van de kinderopvang in structuren vanaf een zo jong mogelijke leeftijd. De werkgroep onderlijnt het gebrek aan collectief besef over de uitdagingen waarmee de jongste kinderjaren geconfronteerd worden, de cruciale rol van de eerste levensjaren, het enorme potentieel dat de vroege kinderjaren vertegenwoordigen in de kinderarmoedebestrijding.
- dat de buitenschoolse opvang ook een enorme impact heeft op de armoedebestrijding bij kinderen.
- dat er een nationale campagne moet gevoerd worden over het belang van de kinderopvang, van de vrije tijd buiten de school en van de buitenschoolse opvang.
- dat de maatregel tot belastingvermindering voor opvangkosten die overeenkomt met een relevante "financiële tussenkomst" van de federale overheid in de kinderopvang moet in vraag worden gesteld. Enkel diegenen die reeds een opvangplaats hebben en die "hun belasting kunnen verminderen" genieten van dit voordeel.

4.c. Belangrijkste vragen en aanbevelingen geformuleerd voor pijler 3 (het recht van kinderen om te participeren).

Voorzitter van de werkgroep: Carine Jansen, Service Public de Wallonie - Direction interdépartementale de la Cohésion sociale (DiCS)

Sleutelactor: Kinderrechtencommissariaat, Naima Charkaoui

Verslaggever: Véronique Duchenne, Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap

De werkgroep formuleert volgende aanbevelingen m.b.t. de verdere uitwerking van het tweede nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan:

- Opleiding over de rechten van het kind voor alle actoren op het terrein

- Individualisering van de rechten: individueel transversaal dossier van het kind, dat het onafhankelijk maakt van de gezinssituatie, maar binnen de naleving van het beroepsgeheim van de gedeelde gegevens (bijv. ziekenfonds, kinderbijslag, ...)
- Opvolging van het kind op lange termijn
- Vrijwillige deelname van het kind en deze deelname moet overeenstemmen met een gemeenschappelijk bouwproces van het begin tot het einde; dit mag geen gewone raadpleging zijn van het kind
- Progressief universalisme: ontwikkeling van een universeel beleid dat betrekking heeft op alle kinderen, maar dat gekoppeld is aan een doelgericht beleid dat beantwoordt aan de toestand van de arme kinderen

Uit de discussie onthouden we verder:

- de oproep om acties te ontwikkelen rond de thema's:
  - de kinderen zichtbaar maken;
  - ervoor zorgen dat zij houder zijn van rechten (geïndividualiseerd dossier in eigen naam, inzake gezondheidszorg, toegang tot vervoer, vrije tijd, ...);
  - samenwerking met de andere actoren en toegang tot de diensten (bijv. opvangstructuren voor kinderen),
  - hoe zijn/haar stem laten horen? En hoe de vragen van kinderen en hun stem in aanmerking nemen en integreren: methodologie, tools, evaluatie-instrumenten.
- dat het 'label kindvriendelijke steden en gemeenten' momenteel vooral in rijke gemeenten, die meer middelen hebben, ontwikkeld wordt. Waarom dit label niet toekennen op basis van de armoedegrade van de gemeente? Idee van progressief universalisme.
- de remmen op de participatie: de oproep om een methodologie te ontwikkelen om de jongeren zelf te laten praten over deze remmen en niet enkel zoals de professionals deze remmen zien.
- om er ook op toe te zien dat de remmen in verband met wat het kind beleefd heeft, worden geïntegreerd en niet enkel de structurele remmen.
- het principe van de participatie van de kinderen vermelden in alle plannen van de entiteiten.
- middelen zoeken om de scholen, de buitenschoolse verenigingen enz. om de kinderen een stem te geven.
- het belang van sensibilisering van de actoren op het terrein en professionals vanaf jonge leeftijd en gedurende het ganse leven over de participatie van kinderen
  - oorspronkelijk en voortdurend opleidingstraject aanpassen
  - ook proces en methodologie onderzoeken
  - bijzondere aandacht voor kinderen in een kwetsbare situatie (immigratie, gehospitaliseerde kinderen, kinderen met een beperking), zonder te stigmatiseren
- wanneer de kinderen geraadpleegd worden, nagaan of ook de armste kinderen geconsulteerd worden en voorzien in een begeleiding voor kinderen in moeilijkheden, cf. progressief universalisme.

- nagaan of de middelen die aan de kinderen worden besteed, wel degelijk aan hen worden besteed.

5. Volgende stappen.

De heer Van Geertsom schetst de volgende stappen. Deze zijn:

- Stakeholders kunnen schriftelijk bijkomende bemerkingen m.b.t. het ontwerp van actieplan overmaken aan de tijdelijke administratieve werkgroep (via de POD Maatschappelijke Integratie).
- De tijdelijke administratieve werkgroep maakt het verslag van het consultatiemoment mét de door de werkgroepen geformuleerde aanbevelingen over aan de Staatssecretaris voor Armoedebestrijding.
- De tijdelijke administratieve werkgroep zal bij ontvangst van feedback over het politieke proces terugkoppelen naar het Belgisch Platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU2020 en de geïdentificeerde sleutelactoren in de strijd tegen de kinderarmoede.